

Halbertsmahûs

cultureel brûsplak van Grou

Versie 31 augustus 2016 / Initiatiefgroep Halbertsmahûs

Halbertsmahûs

Culturele brûsplak van Grou

Initiatiefgroep Halbertsmahûs
Grou / september 2016

Inhoud

Samenvatting

1 Inleiding en doelstelling

2 Analyse en visie

- Toerisme als economische trekker
- Eenzijdig en seizoengebonden toerisme
- Dorpshart kan meer bijdragen
- Museum moet verhuizen
- Gastheerschap nog beter organiseren

3 Halbertsmahûs

- Nieuwe impuls voor hart van Grou
- Museum in ontwikkeling
- VVV/toeristische info: terug in Grou
- Halbertsmahûs: extra functies
- Voordelen van bundeling van diverse functies

4 Impressie planuitwerking

- Bestemming en inrichting
- Nieuwe buitenruimte
- Begane grond
- Eerste verdieping
- Zolderverdieping
- Spin off van het project

5 Realisering

- Eigendom en organisatie
- Planning
- Financiële verantwoording

Bronnen

Bijlagen

Grou best gewaardeerde dorp van Friesland, Lemmer op zesde plek

Artikel is geplaatst door Brenda van Olphen op 15-09-2016 - 09:13

LEMMER – Volgens Nederlandse vakantieliefhebbers is Grou het best gewaardeerde dorp van Friesland, zo blijkt uit een berekening van reviewplatform Zoover. Bezoekers beoordelen het dorp met een 8,50. Daarna volgen Eernewoude (2) en Harlingen. Lemmer staat op de zesde plaats.

<http://www.zuidfriesland.nl/nieuws/39196/grou-best-gewaardeerde-dorp-van-friesland-lemmer-op-zesde-plek/>

Samenvatting

Het toerisme groeit en wordt economisch een steeds belangrijker sector. De gemeente Leeuwarden profiteert daarvan nog onvoldoende. Grou vormt als een dynamisch watersportdorp met veel nieuwe watergerichte initiatieven een goede aanvulling op de mogelijkheden van de stad Leeuwarden. Het dorp biedt een natuurlijke verbinding naar het Nationale Park De Alde Feanen en naar het Friese Merengebied. Ook in cultureel opzicht vullen dorp en stad elkaar aan. Samen laten bestrijken zij het hele spectrum van de Friese historie en cultuur.

Na de gemeentelijke herindeling zien we positieve ontwikkelingen in Grou. Investerings op basis van visie en beleid in infrastructuur, toerisme, woningbouw en sociaal-maatschappelijke voorzieningen zijn zichtbaar. Stichting Promotie Grou heeft zich begin dit jaar tot doel gesteld extra energie te steken in de ontwikkeling van cultuur. Gekoppeld aan toerisme kan cultuur een belangrijke economische factor worden in Grou. Dit zal ook structureel tot nieuwe banen leiden.

Met name het dorpscentrum is op dit gebied veel te winnen. De voorgenomen herinrichting van het Halbertsma's Plein door de gemeente geeft een eerste aanzet. Aansluitend op de herinrichting kan verbreding van functies worden bereikt door het museum 'Hert fan Fryslân' en de VVV te vestigen in het Halbersmahûs en een aangrenzend pand. Dit betekent niet alleen voor het museum een nieuw perspectief. Er wordt een 'brûsplak' gecreëerd voor allerlei nieuwe activiteiten, die daardoor de cultureel-toeristische dynamiek versterkt en laat groeien. Het monumentale Halbertsma's Plein zorgt voor een eigentijds elan in het centrum en is een belangrijke motor voor de vrije-tijds-economie, ook bij minder mooi weer en buiten het zomerseizoen.

Met het oog op de betekenis voor CH2018 is het belangrijk dit project op korte termijn uit te werken en te realiseren.

1 Inleiding en doelstelling

Dit projectplan is het resultaat van een initiatief van een groep mensen die erfgoed en cultuur van hun dorp een warm hart toedragen, maar ook zien dat het toerisme als dé economische motor van het dorp daarvan onvoldoende gebruik maakt.

De initiatiefgroep bestaat uit:

- Ed den Dulk, voorzitter bestuur Stichting Museum 'Hert fan Fryslân'
- Ivo Krikke, voorzitter Stichting Promotie Grou en voorzitter Businessclub Grou
- Erik Heddema, bestuurslid Stichting promotie Grou
- Bauke Hooghiemster, secretaris bestuur Stichting Museum 'Hert fan Fryslân'
- Peter Dauvellier, eigenaar Halbertsma's Plein 4 en voorzitter Werkgroep Dorpsarchief Grou.

De initiatiefgroep werd in de zomer van 2016 aangevuld door enkele enthousiaste adviseurs, te weten:

- Peter van den Broek, Partner Merkmakers en voorzitter Sint Piter Comité
- Zwier Kroese, Directeur Jopie Huismanmuseum Workum
- Meike Nienhuis, bestuurslid vereniging Pleatslik Belang Grou
- Eddy van der Noord, initiatiefnemer Stichting Gabe Skroar
- Feico Smeding, oud-voorzitter Vereniging Pleatslik Belang Grou
- Emiel Wegman, Museum Hert fan Fryslân
- Enny van der Wiel, Voorzitter Bestuur Stichting Zeilcentrum Grou

Onze doelstelling

Het geven van de aanzet tot een proces dat leidt tot het begin 2018 openen van een cultureel-toeristisch centrum in het Halbertsmhûs te Grou.

Toerismesector steeds belangrijker

Vooraf bestedingen buitenlandse toeristen stijgen hard

Buitenlandse toeristen hebben vorig jaar in ons land bijna 20 miljard euro uitgegeven, ruim 13 procent meer dan in het jaar daarvoor. Een van de redenen is dat er 8 procent meer toeristen naar ons land kwamen. Daarnaast hebben meer buitenlandse toeristen een accommodatie of (vlieg)ticket geboekt bij of via een Nederlands bedrijf. Een groot deel van deze toeristen reisde niet daadwerkelijk naar Nederland, maar Nederlandse bedrijven verdienen wel aan deze boekingen. De toeristische bestedingen van Nederlandse toeristen in eigen land zijn met 2,6 procent gestegen ten opzichte van een jaar eerder.

Belang van de toerismesector in de Nederlandse economie toegenomen

In 2010 was de toerismesector goed voor een toegevoegde waarde (tegen basisprijzen) van 17,3 miljard euro. In 2015 is dit gegroeid naar 23,3 miljard euro, een stijging van bijna 35 procent. Doordat de toerismesector harder is gegroeid dan de rest van de economie is het aandeel van de toerismesector in het bruto binnenlands product gestegen van 3 procent in 2010 naar 3,8 procent in 2015.'

Bron: CBS / 19-8-2016

2 Analyse en visie

Toerisme als economische trekker

Het toerisme groeit en wordt een steeds belangrijker economische factor. Leeuwarden profiteert daar tot nu toe nog onvoldoende van. Een substantieel gevoeld probleem is dat Leeuwarden structureel - dus ook na 2018 - nog relatief weinig toeristische arrangementen met activiteiten in de directe omgeving te bieden heeft. De samenvoeging met watersportdorp Grou geeft de profilering van Leeuwarden als 'Waterstad' een extra dimensie. Door rondvaarten vanuit Grou naar/door Leeuwarden en vv, meerdaagse arrangementen voor water- en fietstoeristen en avontuurlijke 'verkenningtochten' worden zeer verschillende doelgroepen bediend. Grou heeft als toegangspoort naar het Nationaal Park De Alde Feanen, dat grotendeels binnen de gemeente ligt, een nog nauwelijks ontgonnen segment in het toeristisch spectrum in handen.

Toeristische gegevens Grou 2015

	% van totaal Fryslân
Hotels	1,6
Camping (toeristische standplaatsen)	0,7
Recreatiewoningen (verhuur)	5,1
Groepsaccommodatie	2,1
Camping (vaste standplaatsen)	1,3
Recreatiewoningen (particulier)	1,9
Jachthavens (ligplaatsen)	5,1
Totaal aantal overnachtingen	266.000
Gemiddelde bestedingen per dag	35 €
Totale bestedingen in Grou	9.200.000 €

Bron: Meile Tamminga / Provincie Fryslân

“Met attente dienstverlening, goede faciliteiten en subsidiemogelijkheden op maat, spelen we actief in op concrete vragen uit de markt. Ook kijken we naar evenementlocaties en ‘geschied voor elk weer’ voorzieningen, met het oog op Culturele Hoofdstad 2018.

Uit: COLLEGEPROGRAMMA GEMEENTE LEEUWARDEN 2014 – 2018 p. 15

Reële economische ontwikkelingen in de toerismesector en de economie

136 Toerisme 2014

Water en zomerseizoen zijn te dominant

Grou organiseert jaarlijks een aantal grote culturele evenementen zoals het Sint Piterfeest, de Merke en de Skûtsjewike. De eerste twee zijn vooral op de lokale bevolking gericht, de laatste met name op de watertoeristen. Daarnaast zijn er vele kleinere evenementen, vaak gerelateerd aan de watersport, zoals zeil- en roeiwedstrijden. Met het nieuwe Zeilcentrum heeft Grou moderne basisvoorzieningen voor jonge watersporters. Het nieuwe Havenkantoor staat ten dienste een breed publiek.

Bij de Hellingshaven is na vele jaren van braak liggen en verval van aanliggende bebouwing nu een plan voor gedeeltelijke bebouwing opgesteld. Dit plan voorziet in een havengebouw, ca 15 woningen en een groene zone langs het water met een openbaar wandelpad.

Toerisme in Grou is van oudsher overheersend op watersport gericht. Maar het seizoen is kort en de winterslaap waarin het dorp terecht komt is niet bevorderlijk voor een bloeiende middenstand en economie. Wel zijn er in de loop van de tijd meer toeristische initiatieven ontplooid. Het fietstoerisme, heeft meer aandacht gekregen en het museum is nu het gehele jaar geopend.

Toch heeft het centrum van Grou dringend voorzieningen nodig die het hele jaar door en dus ook met minder goed weer aantrekkelijk zijn voor bezoekers. Nu kan men - alleen in het zomerseizoen - op twee middagen per week - de beide kerken bezoeken. Andere culturele faciliteiten binnenshuis zijn er niet. Veel bezoekers maken daardoor alleen een wandeling door het dorp, langs de winkels en misschien een horecagelegenheid. Met name bij minder mooi weer blijft het bezoek aan het dorp kort en loopt de Grouster middenstand aanmerkelijke bestedingen in de economisch zo belangrijke toeristische sector mis. Hoe langer het bezoek, hoe meer men ook van de horeca gebruikt zal maken. Een nieuwe, culturele 'open-deur'-aanpak is nodig: rondkijken in het binnenste van Grou. Culturele voorzieningen zijn aanvullend op die van de watersport. Ook watersporters zijn geïnteresseerd in erfgoed, kunst en cultuur. Cultuurtoeristen verblijven graag aan en op het water. Door de wisselwerking te versterken wordt het toeristisch seizoen verlengd en zelfs jaarrond!

Dorpshart kan meer bijdragen

6

Aan de waterzijde van het dorp worden diverse initiatieven ontwikkeld om de aantrekkelijkheid te vergroten. Wandelpromenade, Zeilcentrum, havenkantoor en binnenkort de herinrichting van het Hellingshavengebied zijn daarvan voorbeelden. Het dorpscentrum blijft in dit vernieuwingsproces relatief achter lopen. Wel is een nieuwe muziektent gebouwd op het plein, maar van een meer structurele aanpak is geen sprake.

Gelukkig heeft de gemeente heeft het initiatief genomen om het Halbertsma's Plein /It Grien opnieuw in te richten. Op dit moment is dit plein vooral een parkeerplaats en wordt het een aantal keren per jaar gebruikt als evenemententerrein. De gemeente wil door middel van bestrating, bomenaanplant en nieuwe terrassen een meer besloten en gezellig plein creëren. In het najaar van 2016 wordt dit plan aan de bewoners gepresenteerd.

In dit plan wordt echter nog geen aandacht besteed aan de functie en gebruik van de aanliggende bebouwing. Feit is dat er rondom het plein van veel leegstand en tijdelijk gebruik (alleen 's zomers) sprake is. Ook de architectuur en uitstraling van de omliggende gebouwen draagt niet overal bij aan het historische karakter van het centrale dorpsplein. Voor een deel grenzen de aanliggende gebouwen zelfs met de achterzijde naar het plein.

De conclusie moet zijn dat het Halbertsma's Plein/It Grien veel minder bijdraagt aan de levendigheid van het dorpscentrum dan mogelijk is

Verhalen vertellers voeren kleine groepen mee door het dorp. Dit gebeurt incidenteel al, maar zou een meer structureel kunnen worden. Mooi is als tijdens deze rondleidingen en passant ook enkele deuren kunnen worden geopend: de kerken, het museum en mogelijk enkele kleine expositie. Rondleidingen kunnen worden afgestemd op de interesse van doelgroepen: jeugd (ontdekkingen spanning), volwassenen (achterklap en sensatie), ouderen (nostalgie en verwondering).

Manifestaties zoals die over de Halbertsma fabriek trekken nieuwe groepen bezoekers aan en zorgen voor extra werk in voorbereiding en uitvoering.

Digitale wandeling door oud Grou

De werkgroep Dorpsarchief Grou van PBG is bezig met het maken van een website waarop men een digitale wandeling door oud Grou kan maken. De route wordt in oude foto's, etsen en schilderijen getoond, met daarnaast de steeds de huidige situatie.

Werk maken van cultuur

Grou heeft een **bijzondere historie**: van terpdorp, via vissersdorp en handelscentrum naar watersport-icoon. Steeds speelde daarbij het water een hoofdrol. Het dorp was doorsneden door water: gegraven en later gedempt. En hoewel het water fysiek uit het dorp is verdwenen is het via de watersport meer dan aanwezig.

Maar hoe anders woonden en leefden de mensen hier voor deze 'cultuuromslag' plaatsvond? Dat verhaal wordt verteld in het erfgoed, voor zover dat bewaard is gebleven. Het wordt ook verteld in de verhalen die zijn gebleven. Verhalen waar steeds weer Grou een magische klank meekrijgt. Het dorp waar het mooiste Fries wordt gesproken. Het dorp waar de Halbertsma' geboren werden. Het dorp dat een soort middelpunt van deze heel bijzondere provincie blijkt te zijn.

Erfgoed en verhalen leveren informatie waarnaar bezoekers op zoek zijn. Men wil iets nieuws beleven, iets ontdekken. Grou kan meer bieden dan op dit moment gebeurt. Mensen meenemen, terug in de tijd. Verwondering en herkenning aanbieden. Grou zit er vol mee! Het gaat om die informatie te oogsten, zoals vroeger het gras.

Goed onderhouden en restaureren van oude gebouwen zijn een voorwaarde en zorgen voor direct werk. Indirect ontstaat werk via meer belangstelling en bewustere beleving van bezoekers. Men wil 'iets meenemen' van dit dorp.

Maar ook **hedendaagse cultuur** kan nieuwe banen opleveren. Duurzaam Grou / Groen Grou leeft momenteel vooral onder bewoners. Voorbeelden van projecten op dit vlak kunnen ook naar toeristen toe worden uitgedragen.

Moderne kunst kan een belangrijker plek krijgen in ateliers, galeries en workshops. Maar ook 'street-art' kan in contrast met de historische omgeving verrassende nieuwe beelden opleveren.

De economische spin-off van musea is zeer groot; de welvaartswinst die de sector oplevert, is in 2010 berekend op maximaal 6 miljard euro (met een bandbreedte tussen de 3,5 en 6,4 miljard euro). Musea bieden werk aan ruim 8500 professionals en aan een veelvoud daarvan van vrijwilligers (in 2007: 21.329, bron: CBS).

Museum moet verhuizen

Het museum 'Hert fan Fryslân' ligt provinciaal wel centraal, maar lokaal niet. Op de huidige locatie buiten de dorpskern trekt het museum slechts ca 1200 betalende bezoekers per jaar. Dat is weliswaar meer dan voor de renovatie (zie tabel). Toch blijven de inkomsten ver onder het peil van wat mogelijk is voor een museum met een collectie als die van Hert fan Fryslân in een vergelijkbare toeristische gemeente. Door de locatie ontbreekt ook de economische spin-off vanuit het museum naar het dorpscentrum (winkels, horeca) vrijwel geheel.

Op de huidige locatie heeft het museum geen toekomst en zal binnen enkele jaren de deuren moeten sluiten. Verhuizen naar het dorpscentrum is het enige perspectief om het museum een doorstart te geven. Dat is tevens een goede gelegenheid om inhoud en organisatie van het museum opnieuw te bezien vanuit de beleving van diverse doelgroepen, waaronder zeker de jongeren.

Bedrijfsnaam	Plaats	Categorie	2008	2009	2010	2011	2012
Museum De Trije Gritenijen	Grou	Museum (M)	1.025	986	1.348	600	600
Mineralogisch Museum	Grou	Museum (M)	1.029	1.392	960	987	1.000
Stichting Museum Joure	Joure	Museum (M)	24.200	22.276	23.608	23.360	22.757
Museum Hindeloopen	Hindeloopen	Museum (M)	6.747	6.533	6.671	7.228	7.235
Fries landbouwmuseum	Earnewâld	Museum (M)	10.000	20.000	17.500	11.700	13.000
Cultuur-Historisch Museum Sorgdrager	Hollum	Museum (M)	13.750	11.630	11.739	*	11.500

Stijging museumbezoek en toegangsprijzen

De stijging van het museumbezoek hangt vooral samen met een toename in het Museumkaart-gebruik en een toename van het aantal bezoeken van buitenlandse toeristen.

De toegangstarieven verschillen per leeftijdsgroep. Kinderen betalen het minst voor een kaartje, volwassenen het meest. In de laatste tien jaar zijn de toegangstarieven voor alle leeftijdscategoriën gestegen. Zo betaalde een kind in 2003 gemiddeld 2,84 euro voor een kaartje. In 2011 lag dat op 3,89 euro; een stijging van 37 procent. Voor jeugd, volwassenen en senioren bedroeg de toename respectievelijk 74, 68 en 86 procent.

In 2011 behandelde de helft van de musea het thema 'geschiedenis', waarmee zij 36 procent van het totale aantal museumbezoeken trokken. Daarentegen trokken de 15 procent musea die beeldende kunst tonen ook 36 procent van het totale museumbezoek (grafiek 8.4.3).

CBS / Toerisme 2014
13-11-2014 09:30

Hogere bedrijfsopbrengsten en hogere bedrijfslasten

De bedrijfsopbrengsten van musea zijn sinds 2003 flink toegenomen, van 475 miljoen euro in 2003 tot 756 miljoen in 2011 (tabel 8.4.4). Dit is een toename van bijna 60 procent. De bedrijfsopbrengsten bestaan uit directe en indirecte opbrengsten. Onder de directe opbrengsten vallen publieksinkomsten (entreegelden en opbrengsten Museumkaart), sponsorinkomsten en overige inkomsten (inkomsten uit met name de horeca en de winkel). Het aandeel van de directe opbrengsten in het totaal bedroeg in 2011 ongeveer 30 procent. De overige (indirecte) inkomsten bestaan uit subsidies van de overheid (58 procent van de totale opbrengsten) en overige subsidies en bijdragen (13 procent). Tot deze laatste categorie behoren inkomsten als uitkeringen van verzekeringen, bijdragen van private fondsen en goededoelenloterijen, bijdragen uit het Mondriaanfonds en bijdragen uit het Europees fonds.

Tegenover bedrijfsopbrengsten staan bedrijfslasten. Deze vertonen vanaf 2003 dezelfde trend als de bedrijfsopbrengsten. In 2011 bestond twee derde van alle uitgaven uit arbeidskosten, huisvestingskosten en afschrijvingen op (im) materiële activa. De overige kosten zoals aankopen van museumstukken, kosten voor restauratie, inkopen van artikelen voor de winkel en de horeca, marketing en communicatiekosten, automatiseringskosten, verzekeringskosten, accountant en bestuurskosten en verblijfskosten waren in 2011 goed voor een derde deel van de totale uitgaven.

CBS / Toerisme 2014
13-11-2014 09:30

Doordat Grou, na de gemeentelijke herindeling, hét watersportdorp van de Gemeente Leeuwarden is geworden, zijn er kansen ontstaan om Grou op de kaart te zetten.

Zin

Alle organisaties in Grou herkennen en erkennen het belang van gezamenlijke promotie van Grou. Stichting Promotie Grou is speciaal voor dit doel opgericht.

Ziel

De ziel van Grou wordt voor een groot deel bepaald door haar ligging aan het Pikmeer. Er wonen ruimhartige Grousters, die naar verluid het mooiste Fries van Fryslân spreken. Midden in het hart van Friesland rondom de Sint-Piterkerk uit de 13e eeuw en haar pittoreske dorpskern. Vroeger was Grou heel moeilijk bereikbaar, nu hét startpunt om het echte Friese land te ontdekken. Met de boot, op de schaats, te voet of met de fiets. En wat is er mooier omdat allemaal vanuit het zonnige watersportdorp Grou te ontdekken.

Zaak

Het zonniggrou logo is de belangrijkste drager van de campagne. Het logo verteld eigenlijk al het hele verhaal. Daarom heen worden allerlei activatieprogramma's gekoppeld. Onlangs is, na 5 jaar afwezigheid, VVV Grou geopend.

Gastheerschap nog beter organiseren

We hebben in Grou te maken met kwaliteitsvraagstukken die om een oplossing vragen. Zeker in aanloop naar het jaar 2018 waarin Leeuwarden culturele hoofdstad van Europa is. Grou zal daarin een belangrijke rol kunnen spelen. Het is nodig als gastheer goed voorbereid te zijn en als dorp de te verwachten publieke belangstelling goed op te vangen.

Op drie punten is verbetering nodig:

- **Krachten bundelen.** Er is grote bereidheid voor het vervullen van vrijwilligerswerk. Maar dat moet zo efficiënt mogelijk worden georganiseerd. Nu zijn er te veel verschillende plekken die moeten worden bemend: VVV, museum, Wereldwinkel, Kerken, stadswandelingen etc. Met minder balies kan de openstelling regelmatig en langer zijn. En dat levert meer service naar de bezoeker!
- **Goede herkenbaarheid** naar de gasten toe. Zij verwachten informatie op een plek in het hart van het dorp.
- **Brede oriëntatie.** Bezoekers moet op iedere vraag een antwoord krijgen. Zeker in 2018, maar ook daarna is Grou een toeristisch entree naar faciliteiten in Leeuwarden.

3 Halbertsmahûs

Nieuwe impuls voor hart van Grou

In het voorgaande zijn enkele hiaten in de toeristische en culturele voorzieningen van Grou genoemd. De urgentie maar ook de kansen om deze hiaten te verhelpen vormen de basis voor het idee voor het oprichten van een cultureel-toeristisch centrum in het Halbertsmahûs. Directe aanleiding was een werkbezoek van het bestuur van het museum 'Hert fan Fryslân' aan het centrum 'Sluuspoort' in Zwartsluis. In dit dorp, iets kleiner dan Grou, heeft men met de nodige bravoure kans gezien een negatieve ontwikkeling om te buigen in enthousiasme en ondernemingsgeest. 'Sluuspoort' omvat twee musea, een VVV-kantoor, een informatiepunt voor twee nationale parken, een bibliotheek, expositie- en vergaderruimte en een theetuin.

Dit alles was in januari 2016 voor een bestuurslid van het museum reden een 'praatpapier' te schrijven waarin de mogelijkheid van een 'cultureel brûsplak' in Grou wordt geopperd. Het was toen al bekend dat het Halbertsmahûs daarvoor beschikbaar zou kunnen zijn. Dat het aanliggende pand net in die periode op de markt zou komen is puur toeval. Samen met de komende herinrichting van het Halbertsma's Plein is daarmee een uniek moment ontstaan om het hart van Grou een geheel nieuwe functie en uitstraling te geven.

In dit plan wordt voor dit project een wenkend perspectief geschetst. De initiatiefnemers realiseren zich goed dat er met name aan de financiële kant nog grote stappen moeten worden genomen in een tijd dat overheden en organisaties terughoudend zijn met investeringen. Maar wij zijn er van overtuigd dat dit plan een grote toegevoegde waarde heeft voor dorp en gemeente en dat juist nu het moment is dit perspectief tot werkelijkheid te maken.

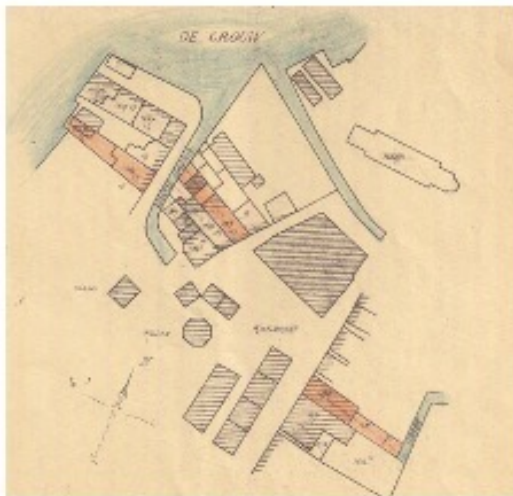

Het Halbertsmahûs is de geboorteplek van de vier broers die worden gezien als de culturele stamvaders van Fryslân. Joost Hiddes Halbertsma wordt in de kanon van de Friese geschiedenis dan ook met recht aangeduid als 'Mister Fryslân'. Hij en zijn broer Eeltsje Hiddes hebben uit dankbaarheid 'fan de Friezen' allebei een gevelsteen gekregen in het Halbertsmahuis. Bij de onthulling van de laatste heeft Pieter Jelles Troelstra een feestrede uitgesproken. En: er werd het door Eeltsje gedichte 'De Âlde Friezen' gezongen, naar later bleek het: Friese Volkslied. Zonder twijfel behoort dit historisch tot één van de belangrijkste plekken van Grou.

Vanaf 1898 werd het pand ruim tachtig jaar gebruikt als postkantoor van Grou. Samen met het buurpand waar de autobusonderneming was gevestigd vormde het de communicatie 'hotspot' van Grou in de periode ver voor internet.

Het Halbertsmahûs is een Rijksmonument en staat momenteel leeg nadat het jarenlang als electronica- en witgoedwinkel in gebruik was.

Museum in ontwikkeling

13

Het Museum Hert fan Fryslân bestaat zestig jaar en heeft zich sinds enkele jaren ontwikkeld van een 'toevallige verzameling' (via schenkingen) naar een modern themagericht streekmuseum. Daarnaast worden jaarlijks drie a vier kleinschalige exposities gewijd aan actuele en historische thema's. Ondanks de vele energie die in deze vernieuwingen is geïnvesteerd is het bezoekersaantal ver achtergebleven bij de verwachtingen. Algemeen is het gevoel dat op de huidige locatie buiten het dorpscentrum niet veel meer te bereiken is. Een toeristisch zo aantrekkelijk dorp als Grou heeft naar onze overtuiging een veel hogere potentie. Nu het Halbertsmahûs in het dorpscentrum beschikbaar is gekomen voor hervestiging bestaat in het bestuur van het museum de algemeen gedragen wens naar deze locatie te verhuizen. Daar zou het museum maximaal kunnen profiteren van impulsbezoeken door mensen die om welke reden dan ook Grou aandoen en het museum 'ontmoeten'.

Beseft wordt dat een dergelijke verhuizing een geheel andere inhoudelijke en organisatorische bedrijfsvoering zal betekenen, vergeleken bij die in de huidige behuizing.

Kansen voor verdere vernieuwing

- De locatie in het oude dorpscentrum biedt kansen om de **historie van het dorp** in het museumaanbod in te bouwen, bijvoorbeeld door dorpswandelingen en bijzondere 'belevingsactiviteiten' op te nemen in het programma. Ook combinatie van museumbezoek met de bezichtiging van de beide kerken in het dorp is een optie. Daarmee zou ook de openstelling van deze kerken kunnen worden verruimd naar meer dagen per week en van alleen de zomermaanden naar het hele jaar.

- Verder bieden de **andere culturele en educatieve functies** in het Halbertsmahûs aanknopingspunten voor het uitdragen van historische interesse. Te denken is aan expositie van eigentijdse kunst, cursussen, lezingen en aan bijzondere arrangementen voor schoolreisjes.

**DE OPDRACHT AAN MUSEA:
AGENDA VOOR MUSEALE SAMENWERKING**

Samenwerking tussen musea met dicht naast elkaar liggende verzamelgebieden en deels overlappende publieksgroepen die afzonderlijk te zwak in de markt staan.

Samenwerking tussen kleine instellingen als kastelen en landhuizen die afzonderlijk te weinig drijfvermogen hebben om de concurrentie in de vrijetijdsmarkt te kunnen aangaan; samenwerking maakt een kwalitatief beter aanbod mogelijk.

Samenwerking tussen grotere en kleinere musea. Een mogelijkheid is dat grotere musea bepaalde bedrijfsvoeringstaken en expertise inzetten ten behoeve van kleinere collega-instellingen. In Groot-Brittannië is een model van zogeheten regional hubs ontwikkeld, waarbij regionale museale steunpunten zijn gevormd.

Uit: MUSEA VOOR MORGEN Advies commissie Asscher-Vonk / 30 september 2012

Bundeling van expertise, sterke partnerschappen en allerlei vormen van samenwerking, van shared services tot volledige fusies, kunnen uitkomst bieden. In sommige gevallen zal sluiting echter onvermijdelijk zijn.

Uit: MUSEA VOOR MORGEN Advies commissie Asscher-Vonk / 30 september 2012

- Een derde kans voor vernieuwing is het **programmatisch samenwerken** met andere musea in de gemeente, provincie en daarbuiten. Zo zou het museum in zeker opzicht als een 'buitenplaats' van het Fries Museum kunnen gaan optreden. Themagericht worden bijzondere vondsten en collecties getoond, waarbij steeds een link wordt gelegd naar eigen dorp en naar eigen tijd. Op deze manier krijgen beide musea extra 'exposure'.

- Door een **op afwisseling gericht expositiebeleid** kan het museum interessant blijven voor inwoners van Grou. Naast een vaste tentoonstelling wordt jaarlijks één grotere themagerichte expositie ingericht, die zowel informatief is voor de lokale gemeenschap als voor bezoekers. Belangrijk is daarbij een professionele aanpak.

- **Organisatorisch samenwerking** met andere kleine musea in naburige dorpen, zoals het Museum Warten en Ald Slot in Wergea, kan leiden tot besparingen en tot een vakkundiger beheer, waaraan steeds hogere eisen worden gesteld.

- Als historisch onderdeel van '**Groot Friesland**' kijken we over de grenzen heen: van Noord Holland tot Zuid Denemarken. Daar ligt een heel interessant gezamenlijk cultuur-historisch verhaal. De rijzende zeespiegel maakt de ontwikkeling van het Waddengebied extra actueel. In het Duitse deel strijden de 'Halligen' om het hoofd boven water te houden, net als de terpen vroeger in onze omgeving.

VVV/toeristische info: terug in Grou

15

Vijf jaar had Grou geen toeristisch informatiepunt. Door vereende krachten van Businessclub en inzet van een enthousiaste groep vrijwilligers is in 2016 een nieuwe start gemaakt aan het Halbertsma's Plein. De bedoeling is deze service vanaf het seizoen 2018 in het Halbertsmahûs te vestigen. Door het opzetten van een ruime balie met dubbele bezetting is de ambitie: *'nooit nee verkopen'* op willekeurig welke vraag om informatie. Door de efficiëntere bemensing kunnen openingstijden worden opgerekt.

In 2018 kan de toerist hier alle informatie over het CH2018 krijgen. Men kan boeken voor het openluchtspel "Gabe Skroar" en de grote Halbertsma-tentoonstelling in het museum bekijken. Maar ook voor informatie en boeking van alle andere CH2018 evenementen kan je hier terecht.

